

PINOCCHIO

DOSSIER PEDAGÒGIC

1.	FITXA ARTÍSTICA	P03
2.	LA COMPANYIA: LA BALDUFA	P04
3.	L'AUTOR	P07
4.	EL CONTE	P08
5.	L'ESPECTACLE	P10
6.	PROPOSTES DIDÀCTIQUES	P14
	• ABANS D'ANAR AL TEATRE • DESPRÉS DE VEURE L'ESPECTACLE	
	1. El conte 2. La història	
	A. Relació pare-fill: la generositat i l'estimació B. La responsabilitat C. El valor de l'educació D. La mort. La tristesa. La frustració	
	3. L'escenografia	
7.	BIBLIOGRAFIA	P21

Autor: **Carlo Collodi**

Adaptació: **La Baldufa: Enric Blasi, Emiliano Pardo, Carles Pijuan**

Direcció: **Jokin Oregi i La Baldufa**

Música: **Óscar Roig**

Disseny de llums: **Anjos Fernández**

Disseny escenogràfic i de vestuari: **Carles Pijuan**

Construcció d'escenografia: **Juan Manuel Recio, Carles Pijuan**

Actors:

- **Enric Blasi**
- **Emiliano Pardo**
- **Carles Pijuan**

Producció i Distribució: **La Baldufa**

Coproducció:

**Théâtre du Cloître, Scène Conventionnée, Festival National de Bellac
Région Limousin**

Col·laboració:

ICEC – Generalitat de Catalunya

INAEM – Ministerio de Cultura

La Companyia de Comediants La Baldufa neix a Lleida, el maig de 1996.

Els objectius de la companyia són: oferir espectacles de gran qualitat artística; crear espectacles multidisciplinaris, utilitzant el màxim de recursos teatrals; oferir espectacles per a tots els públics, majoritàriament per públic infantil; i crear espectacles ideològicament compromesos amb els valors de solidaritat, tolerància i respecte.

Des d'aleshores fins ara han fet un llarg i exitós recorregut professional avalat per un treball curós, apostant per la creació i la qualitat.

Han viatjat per tota la geografia catalana, per gran part de l'espanyola i també per nombroses ciutats europees, participant en prestigiosos festivals i fires de teatre.

Amb els espectacles produïts, la companyia ha aconseguit **PREMIS** com:

PINOCCHIO

- Premi al Millor Espectacle, Fira de FETEN, Gijón, Espanya, 2015
- Premi a la Millor Direcció, Fira de FETEN, Gijón, Espanya, 2015

EL PRÍncep FELIÇ

- Premi a la Millor Adaptació Teatral, Fira de FETEN, Gijón, Espanya, 2012
- Premi al Millor Espectacle, Amigos de Titeremurcia, Múrcia, Espanya, 2012

CIRQUE DÉJÀ VU

- Premi a la Millor Interpretació Masculina, Ex Aequo, Fira de FETEN, Gijón, Espanya, 2010

EL LLIBRE IMAGINARI

- Premi al Millor Espai Escènic, Fira de FETEN, Gijón, Espanya, 2008

EMBOLIC A LA GRANJA

- Premi Especial pel seu Contingut Didàctic i la seva Posada en Escena, 15a Fira de Titelles de Lleida, Catalunya, 2004

EL BARÓ DE MUNCHAUSEN

- Premi a la Millor Proposta Plàstica, Fira de Titelles de Lleida, Catalunya, 1999
- Premi Rialles de Catalunya al Millor Espectacle Infantil, La Nit de Santa Llúcia, Òmnium Cultural, Catalunya, 2000
- Premi al Millor Espectacle, Fira de FETEN, Gijón, Espanya, 2001

- Premi a la Millor Escenografia, Fira de FETEN, Gijón, Espanya, 2001
- Premi al Millor Espectacle Infantil, Premis del Públic " Els Millors del 2000", Teatre Metropol de Tarragona, Catalunya, 2001
- Premi al Millor Espectacle Infantil i Juvenil, Programa "Imagina 01", Centro Cultural Villa de Nerja, Espanya, 2001

A més d'aquests premis, la Red Española de Teatros, Auditorios y Festivales de Titularidad Pública a través de les seves comissions artístiques, atorga el segell de **RECOMANAT** als següents espectacles:

SAFARI
PINOCCHIO
EL PRÍNCIP FELIÇ
CIRQUE DÉJÀ VU
EL LLIBRE IMAGINARI
ZEPPELIN

El mèrit més important, però, és **la seva constant contribució a la formació de nens i nenes, petits espectadors, oferint-los-hi creacions de gran qualitat plàstica i teatral que són una bona eina per pensar, reflexionar, conversar i plantejar-se qüestions ètiques.**

De tots els seus espectacles destaquem: *El Baró de Munchausen*, *Embolíc a la Granja*, *Zeppelin*, *El Llibre Imaginari*, *Cirque Déjà Vu*, *El Príncep Felç*, *Pinocchio* i *Mon Pare és un Ogre*.

El seu nom complet és: **Carlo Lorenzo Fillipo Giovanni Lorenzini**.

Va utilitzar el pseudònim Collodi fent referència al poble de la Toscana on havia nascut la seva mare (San Gennaro Collodi), i d'on tenia molt bons records d'infantesa.

Va néixer en una família molt humil, els seus pares van ser: Domenico Lolelani, cuiner d'un marquès, i Ángela Orzali, mestra.

Va estudiar a Florència retòrica i filosofia. Als 18 anys treballava en una llibreria i més tard va exercir el periodisme per a adults en diferents publicacions. Tot i que és conegut sobretot per ser l'autor de **Pinocchio**, va escriure també novel·les i comèdies.

Com a autor infantil, les seves primeres creacions van ser els set volums de textos educatius que estan protagonitzats per l'entranyable Giannettino (Joanet). Les aventures d'en Giannettino van tenir una excel·lent acollida i es van convertir en els llibres de text més utilitzats en les escoles primàries de tota Itàlia. Collodi escrigué els set volums entre els anys 1877 i 1890.

Carlo Collodi comença a escriure *Le Avventure de Pinocchio, Storia di un Burattino*, (Història d'un titella), l'any 1880.

En un principi Collodi no pensava en fer una obra de literatura infantil, sinó que escrivia un text per capítols que sortia publicat a *Il Giornali dei Bambini* -el primer diari infantil en italià- en un fulletó adjunt, despertant així l'interès del públic.

Els lectors, a través de les cartes al director, van fer possible que s'allargués la història i es canviés el tràgic final que havia previst inicialment Collodi.

Carlo Lorenzini va morir l'any 1890, sense que s'hagués vist reconeguda la seva obra i, fent referència a la trajectòria del seu personatge, podríem dir que el conte comença la seva pròpia vida, independent de l'autor, quan aquest desapareix.

Està enterrat a la Basilica de San Miniato al Monte de Florència.

A San Gennaro Collodi, poblet de la Toscana situat a prop de Lucca, hi ha actualment un parc infantil dedicat a la figura de Pinocchio.

L'any 1883 es publica per primera vegada el conte de **Pinocchio**, amb il·lustracions d'**Enrico Mazzanti**.

Portada de la primera publicació del llibre

Les Aventures de Pinocchio és una obra de literatura infantil de les més llegides a nivell mundial, amb traduccions a més de 250 llengües i dialectes -també en el sistema de lectura Braille-, versionat per moltes companyies de teatre i amb adaptacions a diferents gèneres.

Contes, còmics, pel·lícules, adaptacions teatrals, ballets i, fins i tot una òpera, han tingut com a tema la història d'aquest ninot de fusta que esdevé un nen de carn i ossos.

La primera versió en castellà va publicar-la l'Editorial Calleja, amb text de Rafael Calleja i dibuixos de Salvador Bartolozzi, l'any 1978.

Collodi, amb la història del titella, vol fer una metàfora sobre la formació de les persones basada en l'honor, la veritat i la virtut.

El llibre parla d'un titella de fusta, entremaliat i aventurer, construït per Geppetto, un vell que viu amb la més absoluta misèria, i que per sortir de la pobresa té l'acudit de construir un ninot de fusta i voltar amb ell per tot el món per guanyar-se la vida. Un amic seu fuster li regala un tros de fusta per construir el titella, que una vegada acabat, pren vida pròpia. A partir d'aquest moment, el vell Geppetto esdevé un pare per a Pinocchio i, a través dels 36 capítols del conte, exerceix el seu paper amb estimació i absoluta dedicació, estant sempre al costat del seu "fill" en totes les situacions i dificultats que se li presenten.

L'espectacle que ens presenta La Baldufa està basat en el conte de Collodi, tot i que representa només la primera part que l'autor havia escrit.

Sinopsi: Narra el pas a la maduresa d'un nen de fusta. Pinocchio és un nen lliure, sense prejudicis ni complexes, desobedient i entremaliat, però alhora ingenu, molt ingenu. Geppetto, amb l'instint protector del pare, intenta vetllar per la seva educació. Pinocchio desobedient, es veurà immers en diverses aventures, de les quals se n'anirà sortint amb l'ajuda de nous amics fins a acabar extenuat i pràcticament... amb un final sorprenent: una interpretació que fa La Baldufa del text original.

En realitat Collodi també volia acabar aquí l'obra -gairebé a la meitat del text tal com el coneixem ara- però la pressió dels lectors, com ja he esmentat, va fer que s'allargués.

L'espectacle comença amb els actors preparant l'escena: munten l'escenografia, el vestuari, la il·luminació...

Els tres actors actuen acompanyats pel tècnic, que es va integrant dins la història i l'acaba conduint ell mateix, facilitant els elements que els calen per anar avançant d'una escena a l'altra, amb tota normalitat, que fa que a l'espectador se li desdibuixi el rol que inicialment té i l'acabi perceben com un actor més.

Teatre gestual: hi ha poca presència de llenguatge verbal. Els actors han optat per utilitzar un llenguatge neutral i han triat l'italià com a mitjà d'expressió, però totalment catalanitzat que serveix sobretot per enfortir el missatge.

Escenografia: és molt orgànica, feta de fusta i paper, que va creixent i transformant-se a partir d'ombres, projeccions i enginyers. Cada objecte pot tenir diferents funcions i amagar altres usos. De fusta, com a homenatge al mateix Pinocchio. De paper, perquè és un material càlid, es pot manejar i fer-ne volums amb facilitat.

La Baldufa ha volgut, de manera deliberada, enllaçar el context de la història -l'extrema pobresa en què viu Geppetto i es desenvolupa la seva vida- amb el format propi de l'espectacle. En el text del conte, el mateix Geppetto, diu que el seu ofici és el de pobre. És per això que ha utilitzat, a diferència de les darreres produccions, materials simples, que refan les escenes a cada actuació i que conformen espais podríem dir minimalistes, que fan que el públic vagi situant-se en funció del què passa a escena.

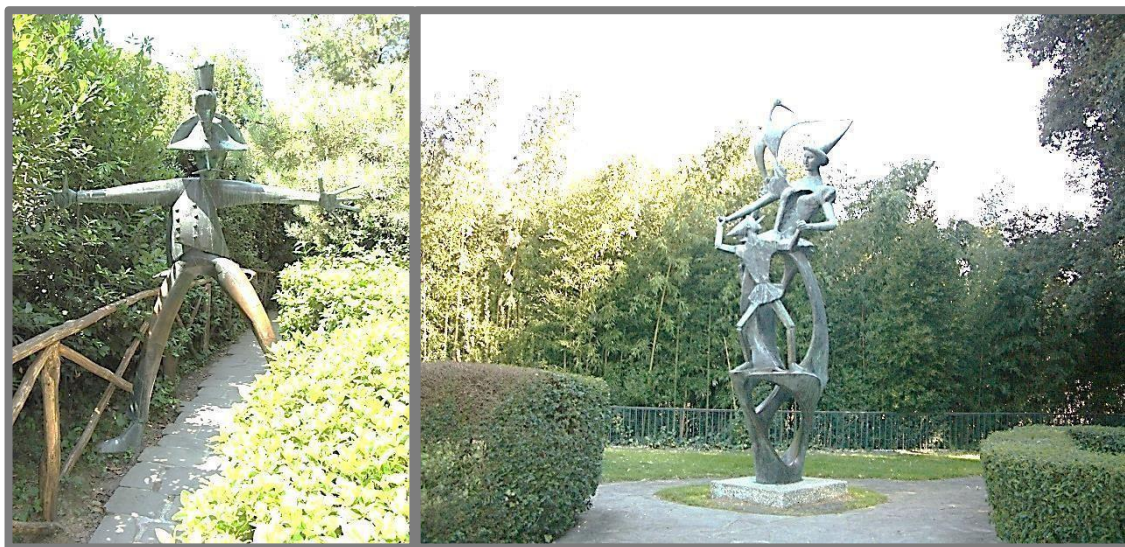

"Anem al teatre"

Només dir als nens i nenes aquesta frase, els activa, de ben segur, l'interès, la curiositat i els predisposa a viure una situació màgica, especial, única.

Cal doncs que la diguem: que ABANS d'anar a veure l'espectacle que presentem, els infants notin aquesta emoció i es preparin per observar tot allò que veuran a l'escenari i a gaudir-ne.

Escultures en el parc dedicat a Pinocchio a La Toscana

- **ABANS D'ANAR AL TEATRE**

Segur que la majoria de nens i nenes coneixen la història de Pinocchio (tot i que és molt possible que l'associïn amb Walt Disney) i que la relacionin amb el fet de les mentides que diu i el nas que se li allarga.

L'espectacle que veuran és diferent.

Cal informar-los de tres coses importants, i cal que els educadors també ho tinguin present:

- és l'adaptació d'un conte escrit per Carlo Collodi, del que hi ha moltes versions diferents.
- és una adaptació d'una part de la història: no veuran el conte de principi a fi, podem dir que és la primera part del conte.
- el final de la història: no és un "final feliç"

És interessant posicionar-los davant de què van a veure per estimular la seva atenció, l'escolta activa i la mirada conscient.

Recordar-los que el teatre és possible perquè:

- hi ha persones que treballen -ACTORS-: han pensat, llegit, assajat
- hi ha persones que miren -PÚBLIC-: escolten, estan en silenci, gaudeixen, aplaudeixen...

- **DESPRÉS DE VEURE L'ESPECTACLE**

El primer que fem quan sortim del teatre és preguntar i preguntar-nos si ens ha agradat el que hem vist. Tant si responem una cosa com una altra, aquesta primera opinió pot canviar -en positiu- després d'una conversa amb els companys i d'una reflexió més pausada.

Us relacionem un seguit de propostes per a desenvolupar. Segons el vostre context, els interessos del vostre alumnat, i -també- del temps que disposeu, podeu desenvolupar-les.

Les propostes que us fem queden situades sobretot en l'àrea d'Educació en Valors, de Tutoria, d'Educació per a la Ciutadania i en les àrees de llengua, fins i tot us fem una proposta plàstica.

PENSAR - PARLAR – FER

Aquests tres eixos poden guiar el treball a fer amb els alumnes a partir de l'espectacle.

1. El conte

Collodi va escriure el conte, segurament mediatitzat per la situació que va viure ell de petit: família molt pobre, van fer esforços perquè estudiés, la seva mare era mestra... i això el va fer triar un tema, un personatge i unes aventures determinades

Podem reflexionar com la nostra vida -de cadascun dels nens i nenes de la classe- ens fa actuar i pensar d'una determinada manera: de què treballen els pares, d'on són, on vivim (i on hem viscut), què ens agradaria ser de grans...

Si haguessin d'escriure un conte... quin tema triarien?, quins personatges sortirien?, quines aventures viurien?, on passaria tot plegat?, com s'acabaria: quin final tindria?

Aquesta pot ser la **primera** activitat

- **Escriure un conte**

EL CONTE
El conte és un text narratiu, breu, que ens entreté i ens diverteix
Té tres parts: - Plantejament: situa la història en un lloc o època i presenta els personatges. - Nus: ens explica el desenvolupament de la història, tot allò que passa. - Desenllaç: explica la solució del problema, com s'acaba la història
Hi ha formes establertes: - Inici: Hi havia una vegada, Fa molt temps, Això era i no era... - Final: Conte contat conte acabat, Una vegada hi havia un gat, una vegada hi havia un gos...
Acostuma a ser contat per un narrador i s'intercala amb diàlegs on parlen directament els personatges.
Pot estar il·lustrat, i tenir format de llibre, amb coberta i pàgines numerades

Aquesta activitat pot anar acompanyada per fer **un racó de contes** a la classe: portar contes de quan eren petits, portar-ne de la biblioteca, i dedicar les lectures de la setmana a llegir els contes que ens agraden.

- **Buscar finals possibles per a aquesta història**

La companyia ha fet l'adaptació de la primera part del conte de Pinocchio.

Mantenint el mateix fil argumental, els mateixos personatges, partint del moment en què s'ha acabat la representació... podem inventar-nos finals diferents.

Hi ha col·leccions de llibres, de novel·les curtes, que promouen aquest exercici creatiu entre els lectors: "Tria la teva aventura" (Editorial Timun Mas), n'és un exemple. A través d'una narrativa fragmentada i interactiva permet als lectors determinar el destí dels protagonistes saltant pàgines i experimentant diferents possibilitats de la història.

Com ens agradaria que continués la història de Pinocchio?

Podem suggerir a l'alumnat escriure la "segona part" de la conte, fer-ho per parelles, perquè el resultat sigui més ric i així permetem que els nens no gaire "escriptors" participin amb les seves aportacions.

I us suggerim a vosaltres -mestres- que si surten produccions interessants del vostre alumnat les feu arribar a la companyia La Baldufa. Els pot resultar suggeridor per a la continuació de l'espectacle que de ben segur faran.

La història

La Baldufa, com ha fet sempre, destaca en el seu espectacle una sèrie de valors que ens donen peu a fer diverses reflexions amb els alumnes.

Us proposem treballar-ne els següents:

- A. Relació pare-fill: la generositat i l'estimació**
- B. La responsabilitat**
- C. El valor de l'educació**
- D. La mort. La tristesa. La frustració**

- A. Relació pare-fill: la generositat i l'estimació**

Pinocchio és un nen entremaliat, innocent, aventurer, que es deixa portar per les circumstàncies que es troba, que no té criteri ni visió del que està bé o malament, del què li convé o no, de quan l'enganyen o l'ajuden...

Per sort, Geppetto està sempre al seu costat.

Geppetto, que a la història vol fer un titella per guanyar-se la vida, acaba descobrint el seu instint de pare quan el ninot de fusta es converteix en un nen de carn i ossos. I a partir d'aquí veiem un pare que estima el seu fill de manera incondicional (com tots els pares), que vetlla per la seva educació, que es preocupa per ell sempre.

Aquest fet ens pot ajudar a treballar el valor de la generositat.

La generositat ha de sortir del cor, sense esperar recompenses. És evident que la generositat comporta satisfacció, però aquesta no ha hauria de ser la seva raó ni principal ni inicial". Què vol dir ser generós.

Podem ser generosos a través de...		
GESTOS	PARAULES	SILENCIS
. salutació . mirada atenta . ajuda amable . mans afectuoses .	. to suau . diàleg autèntic . lloança sincera . .	. escolta atenta . espera . acompanyament . .

Seguim omplint el quadre?

L'estimació: "... cada any (el carnisser) li regala al Nil una cosa pràctica pel seu aniversari. Aquest any és una llibreta perquè hi apunti set raons per les que estima els seus pares".

Aquest escrit fa referència a un relat curt, divertit, de Jaume Cela (Editorial Cruïlla) i ens pot servir per parlar de l'estimació dels fills als pares i dels pares als fills.

A més de llegir cada dia una de les raons que té en Nil per estimar les seus pares, els nostres infants poden fer també aquest exercici: pensar i escriure set raons per estimar als seus. Ah! i també demanar als pares que el facin: "Set raons per estimar al meu fill, la meva filla" podria ser el títol.

B. La responsabilitat

Les aventures de Pinocchio expliquen el pas d'un nen entremaliat a la seva maduresa, d'un nen lliure i sense prejudicis ni complexos a un nen cada vegada més reflexiu.

El gat i la guineu el posen en situació de conflicte continu, l'enganyen aprofitant-se de la seva poca fortalesa.

Pinocchio, al conte, té sempre el dilema de si escolta el cap (anar a l'escola) o el cor (viure aventures), de si actua d'una manera o d'una altra, segons quina part del cos escolti.

Els adults donem responsabilitats als nens, petites responsabilitats, els encomanem tasques que han d'anar acomplint i que anem augmentant a mida que es fan grans. No sempre les compleixen.

De vegades fan com en Pinocchio: no fan cas al cap.

Podeu dibuixar la silueta d'un nen de la classe a mida real i dibuixar-li cara i un cor.

Podeu "fer-lo parlar" des del cor i des del cap, escrivint frases sorgides del cor o del cap sobre què els dicta cada part del cos en determinats moments.

El cor ens diu: - queda't al sofà mirant la televisió.

El cap ens diu: - hauries de sortir a fer una mica d'esport.

El cor ens diu: - no facis els deures... juga amb la consola.

El cap ens diu: - fes els deures... prepara la motxilla.

El cor ens diu: - deixa totes les joguines tirades.

El cap ens diu: - recull i endreça el que fas servir.

El valor de l'educació

En Pinocchio no vol anar a l'escola, s'escapa i viu un seguit d'aventures, fins que es converteix en un ruc per deixar els estudis i voler només passar-ho bé.

El valor que té l'educació es reflecteix en la mateixa història i en l'origen del seu autor: Collodi, surt de la misèria i de la pobresa gràcies als seus estudis.

Els nostres infants han de ser conscients de la sort que tenen pel fet de poder anar a escola cada dia, una escola que els agrada, que els estima i hem de fer que s'adonin d'aquest fet.

Punts de reflexió

- no tots els nens del món tenen aquesta possibilitat, i menys totes les nenes.
- aprendre, saber, anar a l'escola, pot fer canviar el nostre destí.

Us proposem una activitat molt senzilla: repartiu tires de paper i feu escriure a tots els nens "què representa l'escola per a tu".

Han d'escriure dues respostes. No cal que ho signin. Llegiu totes les respostes en veu alta, comenteu-les.

De ben segur que us trobareu amb sorpreses.

També, si treballeu amb nens grans, podeu comentar el discurs de la MALALA – Premi Nobel de la Pau, 2014 – a la ONU (mes de juliol 2013).

C. La mort. La tristesa. La frustració

Els actors han optat per fer un final arriscat, sense disfressa, sense endolcir el text de Collodi.

Cal comentar-ho amb els nens i nenes, no deixar-lo passar per alt. Conversar sobre què els ha semblat, què els ha suggerit, si els ha emocionat i en quin sentit.

Tot i que en Geppetto intervé (el pare sempre al costat del fill), segur que als nens els ha provocat, com a mínim, tristesa.

Aquesta és una emoció amagada, ignorada i cal que la fem visible, que els nens i nenes notin quan estan tristos i valorin el consol que poden rebre i poden donar.

Igualment la frustració és una altra emoció amagada i que hi ha diferents estils d'afrontar-la.

ESTILS	AVANTATGES	INCONVENIENTS
Ho considera una cosa terrible	Reconeix la importància de l'obstacle	Es paralitza la capacitat de reacció positiva
Intenta defensar-se	Pot reconèixer les pròpies responsabilitats	Poden sorgir culpabilitats malaltisses
Busca solucions	La paciència pot aportar objectivitat i serenitat	Es pot crear confiança excessiva en la solució

Hem de procurar que, davant d'una situació de frustració, els nens adoptin el darrer estil i ajudar-los a buscar les millors solucions.

"Si plores perquè has perdut el sol, les llàgrimes no et deixaran veure les estrelles" **Rabindranath Tagore**

2. L'escenografia

La companyia ha triat aquesta vegada fer una escenografia molt simple, amb materials molt assequibles i d'una gran senzillesa.

Veiem un espectacle que es va construït a mida que avança el relat, tant els elements d'atrezzo com els mateixos personatges. Una vegada "vestit" Geppetto, aquest construeix el titella i neix –literalment, simulant un part- Pinocchio.

Geppetto construeix Pinocchio amb fusta que li regala el seu amic fuster.

Aquesta escena ens suggereix una activitat més a fer a partir del conte. Podem construir, dins l'àrea d'Educació Visual i Plàstica, **un ninot articulat** (us adjuntem dos models, en podeu trobar d'altres) en cartró, o un titella i "donar-li vida", fent-lo parlar.

Una vegada fet i pintat, podeu fer preparar als alumnes un petit diàleg amb el seu personatge i que el representin davant dels altres. Podria ser una conversa curta, intercanviant-se unes quantes frases, amb contingut còmic si voleu, parlant de situacions quotidianes de la classe, de l'escola.

Per acabar...

Us convidem a comunicar-vos amb els actors de La Baldufa: podeu fer-los arribar aquells treballs que seleccioneu per originals, per interessants, per ben fets... aquelles reflexions dels alumnes que us sorprenguin i vulgueu compartir... qualsevol tasca que s'hagi derivat a l'haver vist aquest espectacle, que esperem us hagi agradat i hagi estat útil per la vostra tasca d'educadors.

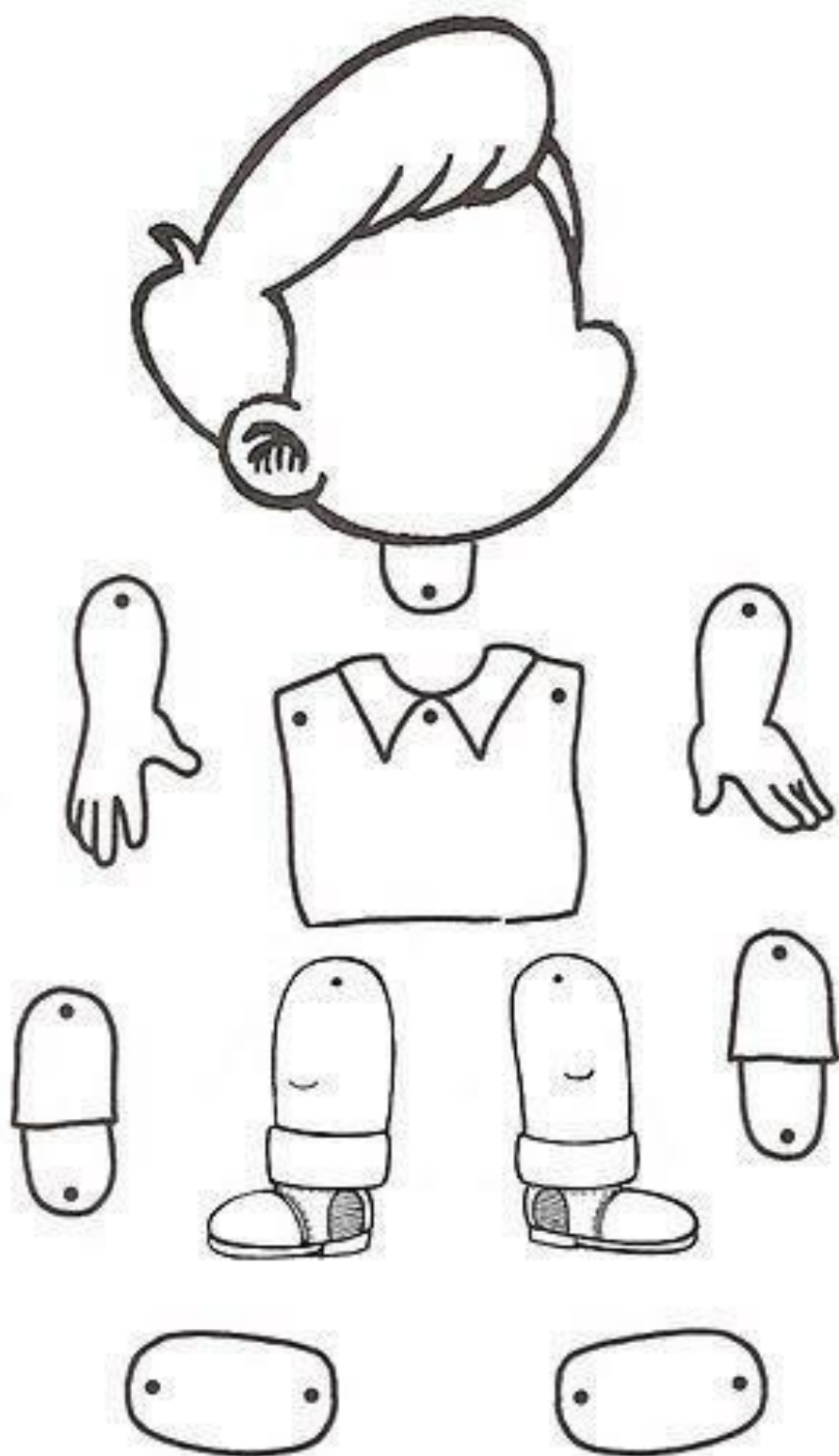
- Francesc Torralba. Cent valors per viure.
- Francesc Torralba. La tendresa.
- Francesc Torralba. L'esforç.
- Esteve Pujol i Inés Luz. Valors per a la convivència. Parramón
- Brigitte Labbé i Michel Puech. L'amor i l'amistat. Cruïlla
- Col·lecció de llibres "Pensa-hi". Editorial Cruïlla (diversos títols)
- Jaume Cela. Set raons per estimar els meus pares. Cruïlla

Per a la responsabilitat:

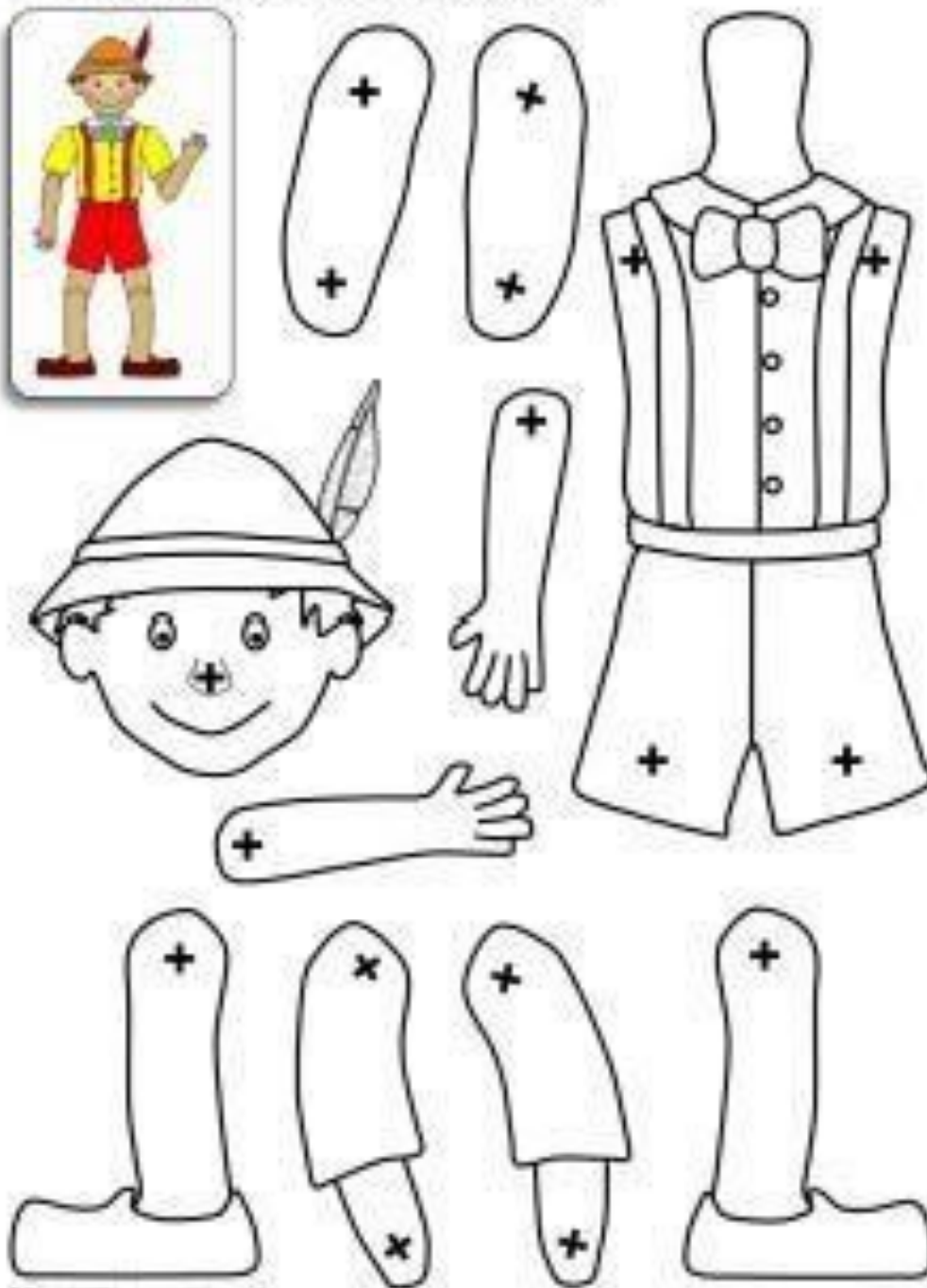
- La cigala i la formiga. Isop.
- El viatger i la deesa Casualitat. Isop

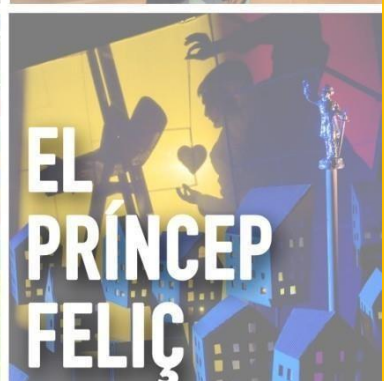
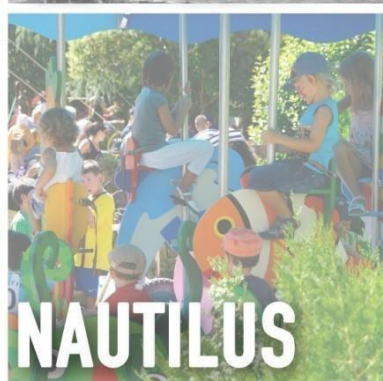
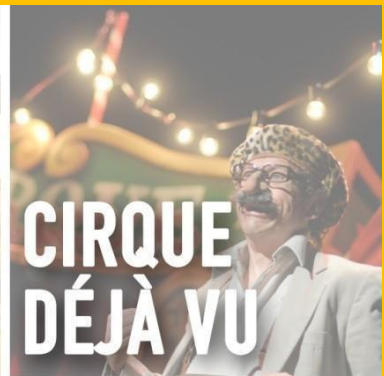
Per a la educació:

- Discurs de Malala davant de la ONU(a YouTube es pot trobar el vídeo amb subtítols).

Pinocchio split-pin character

PINOCCHIO

COMPANYIA DE COMEDIANTS LA BALDUFA

CARRER DE MÚSIC VIVALDI 12 BX | 25003 LLEIDA

T: +34 973 281 457 | +34 649 985 052

www.labaldufateatre.com | baldufa@labaldufateatre.com

